

Notes històriques sobre "el Pollo" de Moià

Ramon Tarter i Fonts

El "Pollo" és potser el personatge més emblemàtic del folklore moianès, la seva funció actual és la d'obrir pas a les cercaviles i acompanyar les danses tradicionals moianeses.

En els seus orígens la seva funció principal era obrir les processons, fent apartar la gent del seu camí i obligant a treure's el capell a tothom al pas de la manifestació religiosa. Cal fer esment que únicament acompanyava les processons de caire festiu com ara les de Sant Sebastià i Sant Antoni i ja més modernament les de Corpus i la Festa Major. Mai, però, no acompanyava les de Setmana Santa.

El seu vestit consta d'una brusa ampla, que cobreix amb una dalmàtica en la qual porta brodat l'escut de la vila, calçons i uns camals plens de picarols. Cobreix el cap i la cara amb una màscara feta de tela de sac on porta pintada una carota d'aspecte ferotge. Acompanya la seva indumentària amb una pell de conill plena de palla, embolicant un pal, que utilitza com a símbol del seu poder i com a "arma" per a perseguir la quitxalla que el crida pels seus malnoms de *Pollo Matapuces* i *Robaescaroles*.

Antigament el "Pollo" mudava la seva indumentària segons la processó a la que havia d'acudir. Per Sant Sebastià, patró de la vila i festa major d'hivern, canviava la seva dalmàtica de color vermell per una de blanca amb brodats, i la seva màscara de sac per una de tela acompanyada per un barret cònic del qual penjaven cintes de colors; tot això per acompanyar el ball de gitanes que precedia la processó de Sant Sebastià. Es precisament d'aquesta processó i d'aquest ball un dels testimonis fotogràfics més antics que es conserven del "Pollo". Concretament son fotografies que daten de l'any 1915.

L'origen del "Pollo" es obscur, però per un exercici de comparació amb altres personatges de similars característiques que apareixen en el folklore hispànic permet datar-lo a finals de l'Edat Mitjana o, com a molt tard, al període barroc, on les processons religioses assoleixen el seu punt de màxima recàrrega i presència d'elements extra-religiosos.

El "Pollo" no sempre ha tingut el mateix nom. Antigament se'l anomenava "el jutge". "Pollo" amb tota seguretat, començà a anomenar-se'l durant el segle XIX. Hom pot atribuir aquest nom a un castellanisme. En castellà un "pollo" és un xicot jove, amanerat i presumit, que es pavoneja davant les noies. És possible que se li comencés d'aplicar el nom per la forma burlesca i no exempta de

presumpció característica del personatge o bé per les maneres d'algun dels qui en aquella època l'interpretaren.

Les referències documentals antigues sobre el "Pollo" són escasses, cal atribuir-ho a la seva mateixa naturalesa de personatge popular, que per tant genera una documentació de caire molt residual i també a la pèrdua de tota la documentació municipal i bona part de la eclesiàstica arran de l'incendi de la vila per les tropes carlines l'any 1839.

En el "Qüestionari Zamora" de 1789, espècie d'enquesta enviada a tots els municipis d'Espanya pel Govern de Madrid, en parlar de les festes i tradicions de Moià es fa esment al "Pollo". En parlar de la Festa dels Veguers de Sant Joan, i en descriure els diferents elements que la composaven, diu:

" ... y entretanto el tambor daba sus vueltas al mismo intento de convocación, y un especie de momo a quien llaman el juez de las pellizas, vestido expresamente de mojíganga y con mascarilla a la cara, acompañado de mucha tropa de muchachos ..."

" ... llegada la hora de la cabalgata, se formaba ésta en la plaza mayor, haciendo lugar y quitando estorbos sin perdonar a nadie el Juez con sus pellizas ..."

Mn. Isidre Dalmau, en el seu escrit "Memòries de Sant Sebastià, patró de Moià" que podem datar a l'últim terç del segle XIX fa esment del "Pollo" acompanyant el ball de Gitanes durant la festa de Sant Sebastià:

" ... per fer lloc i pas a les gitanes, acostuma anar-hi un de vestit amb una camisa de baieta groga i vermella, tapat de la cara, dit vulgarment "el jutge" ..."

Al final de la nota el mateix Mn. Dalmau diu:

" ... així està escrit en el llibre de les constitucions de la Confraria, renovades l'any 1841 (...) per haver-se perdut el llibre antic en la crema i saqueig de l'any 1839".

Existeix també un poema escrit per Mn. Ramon Busquets en 1895 dedicat al "Pollo" i les seves activitats, però que no aporta cap tipus d'explicació plausible sobre l'origen del personatge.

Es poden trobar també algunes referències al personatge al *Costumari Català* de Joan Amades i a *Festes populars de Catalunya* d'Avel·lí Artís Gener.